

**МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕД И
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

-Управа за ветерину-

Број: 110-00-00005/2017-05/5

22.05.2017. године

**План спровођења послова по
Програму мера здравствене заштите животиња за 2017. годину**

Овим Планом ближе се прописује начин спровођења послова прописаних Правилником о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2017. годину ("Сл.гласник РС", број: 43/17), (у даљем тексту: Програм мера).

Послове по Програму мера здравствене заштите животиња спроводе ветеринарске станице/амбуланте, ветеринарске службе за потребе сопственог сточарства и ветеринарски институти, и то:

- дијагностичко испитивање говеда на туберкулозу, бруцелозу, ензоотску леукозу;
- дијагностичко испитивање оваца и коза на бруцелозу;
- вакцинација свиња против класичне куге;
- вакцинација живине против атипичне куге живине;
- вакцинација животиња против болести плавог језика;
- вакцинација говеда против нодуларног дерматитиса;
- обележавање животиња, регистрација и евидентирање у Централној бази података;
- процена примене добрих фармских пракси на фармама свиња.

До завршетка Конкурса за уступање послова из Програма мера здравствене заштите животиња за период 2017–2019 године, а у циљу континуираног спровођења мера здравствене заштите животиња и обављања несметаног промета животиња и производа животињског порекла, дијагностичка испитивања, имунопрофилактичке и друге мере, настављају да спроводе ветеринарске организације на основу Уговора о сарадњи на пословима из Програма мера за период 2014-2016 године, који важе све до закључења нових уговора (за 2017 годину).

План реализације Програма мера:

Пре почетка спровођења имунопрофилактичких мера и дијагностичких испитивања ветеринарске организације, односно ветеринарске службе праве **месечни план спровођења Програма мера** који се доставља надлежном ветеринарском инспектору и надлежном институту крајем претходног месеца.

Ветеринарски институти, у циљу континуираног спровођења Програма мера, на свом лагеру морају имати **резервне количине** вакцина, дијагностикума и других средстава за своје подручје за период од најмање један месец, које ће се користити у случају дисконтинуитета у снабдевању од стране произвођача.

Послови из Програма мера (начин спровођења и субјекти):

Говеда, овце и козе једном годишње се дијагностички испитују, и то: говеда на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу, а овце и козе на бруцелозу, при чему период од последњег испитивања не сме да буде краћи од шест ни дужи од дванаест месеци.

У циљу одређивања статуса газдинства на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу говеда, надлежни научни и специјалистички ветеринарски институти припремају извештај о

дијагностичким испитивањима говеда за свако газдинство понаособ, као и за сваку животињу понаособ, без обзира на резултате испитивања.

Ветеринарски научни односно специјалистички институти обављају дијагностичка испитивања за узорке који потичу из датог епизоотиолошког подручја, осим у случајевима када институт није акредитован за спровођење прописаних метода, када испитивање спроводи други акредитовани институт.

А. Ветеринарске станице/службе спроводе послове:

1.Туберкулинизацију свих говеда старијих од 6 недеља, према следећим опцијама у зависности од годишње динамике:

- а) Редовна туберкулинизација (период јануар-мај и септембар-децембар) врши се према устаљеној диманици на газдинствима, у зависности од датума спровођења последње туберкулинизације у 2016. години,
- б) Акцијска туберкулинизација – у току спровођења кампање вакцинације против БПЈ односно НД врши се непосредно пре вакцинације против нодуларног дерматитиса и болести плавог језика. Приликом туберкулинизације или читања реакције туберкулинизације (72 часа након апликације туберкулина) врши се узорковање крви ради тестирања на бруцелозу и ензоотску леукозу као и вакцинација против нодуларног дерматитиса (ЗОНА 1), односно болести плавог језика (ЗОНА 2).

2. Вађење узорка крви:

КОД ГОВЕДА, према следећим опцијама у зависности од годишње динамике:

- а) Редовно вађење крви (период јануар-мај и септембар-децембар) врши се према устаљеној диманици на газдинствима, у зависности од датума спровођења последњих дијагностичких испитивања на бруцелозу и ензоотску леукозу говеда у 2016. години,
 - б) Акцијско вађење крви: врши се у току спровођења кампање вакцинације против БПЈ односно НД, и то приликом туберкулинизације или приликом читања реакције туберкулинизације (72 часа након апликације туберкулина).
- Вађење узорка крви стандардним вакутајнер комплетима код свих говеда старијих од 12 месеци, осим мужјака намењених за тов (узорак крви говеда старости од 12-24 месеца се обележава фломастером црвене боје и идентификационим бројем животиње);
 - Вађење узорка крви, стандардним вакутајнер комплетима код свих приплодних говеда старијих од 24 месеца (узорак се обележава фломастером плаве боје и идентификационим бројем животиње).

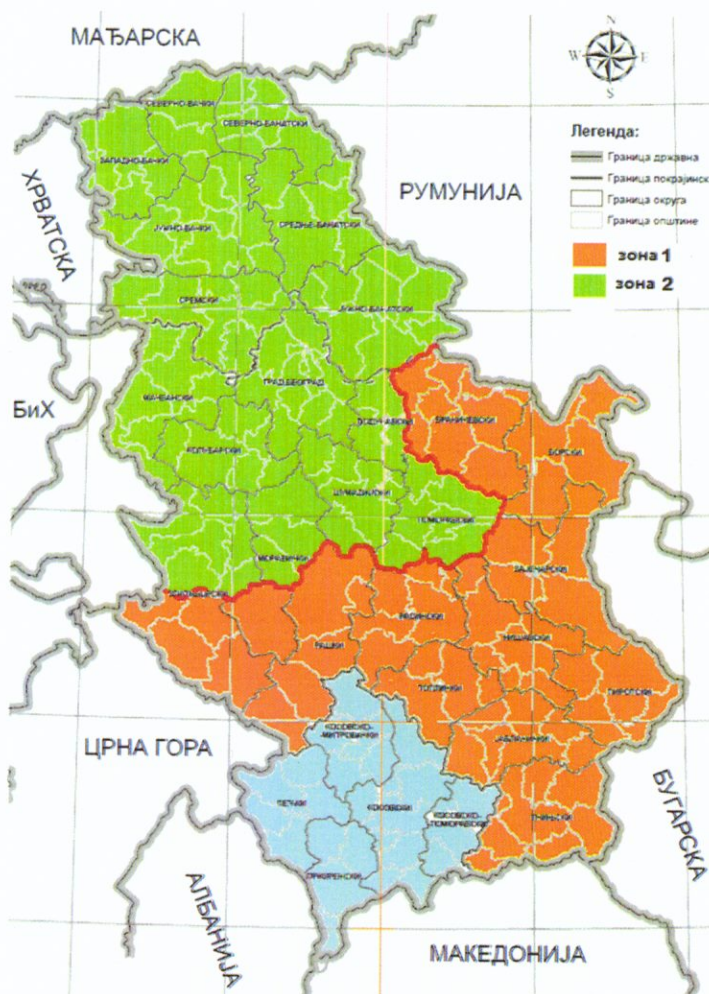
КОД ОВАЦА И КОЗА: Вађење узорака крви, стандардним вакутајнер комплетима код свих **оваца и коза** старијих од **6 месеци**. Узорци пореклом од приплодних овнова и јарчева посебно се обележавају, ради испитивања на болести које су дефинисане Програмом мера.

3. Вакцинацију свих свиња против класичне куге свиња и то:

- прасади у старости од **45 до 60 дана** (вакцинација и ревакцинација)
- назимица и крмача, најкасније 15 дана пре сваког припуста;
- нерастова два пута годишње у размаку од шест месеци.

4. ВАКЦИНАЦИЈА ГОВЕДА ПРОТИВ НОДУЛАРНОГ ДЕРМАТИТИСА И БОЛЕСТИ ПЛАВОГ ЈЕЗИКА

Вакцинација говеда против нодуларног дерматитиса (НД) и болести плавог језика (БПЈ) извршиће се на целој територији Републике Србије, према приоритету у зависности од епизоотиолошке ситуације и нивоа ризика, и то: 1) **ЗОНА 1** и 2) **ЗОНА 2**.

Мапа 1: зоне вакцинације против НД и БПЈ

ЗОНА 1 представља подручје у коме постоји ризик од појаве болести нодуларни дерматитис, односно циркулације вируса НД, или се граниче са подручјима са неповољном или непознатом епизоотиолошком ситуацијом, које чине следеће административне јединице:

1. Пчињски округ,
2. Јабланички округ,
3. Пиротски округ,
4. Топлички округ,
5. Нишавски округ,
6. Зајечарски округ,
7. Борски округ,
8. Браничевски округ,
9. Расински округ,
10. Рашки округ,
11. Моравички округ (општина Ивањица),
12. Златиборски округ (општине Сјеница, Прибој, Нова Варош, Пријепоље)

У овој зони извршиће се најпре вакцинација свих говеда против нодуларног дерматитиса а након тога и против болести плавог језика.

ЗОНА 2 представља подручје које чине административне јединице које нису обухваћене ЗОНОМ 1. У овим подручјима, најпре ће се извршити вакцинација против болести плавог језика, а након тога и против нодуларног дерматитиса.

У изузетним случајевима, уколико постоји епизоотиолошко или друго оправдање, редослед вакцинација може извршен и на други начин.

Вакцинације ће се спроводити према динамици која обезбеђује континуитет. Код животиња код којих је туберкулинизација и вађење крви завршено до 22.5.2017. године, или је планирано да се врше у периоду септембар-децембар, вакцинације се спроводе одмах. Уколико туберкулинизација и вађење крви нису завршене а по плану би се спроводиле у периоду до краја августа 2017. г., оне ће се спроводити акцијски, у току спровођења кампање вакцинације протв БПЈ и НД, као што је приказано у табели 1:

Табела 1. Сценарио спровођења активности ако нису рађене туберкулинизација и вађење крви

	Активност	Зона 1	Зона 2
1	Туберкулинизација	0. дан + 3 дана за читање реакције	0. дан + 3 дана за читање реакције
2	Вађење крви	0. или 3. дан	0. или 3. дан
3	Вакцинација НД	3. дан (+21 дан за БПЈ1)	24. дан (ако не требав БПЈ2) или 52. дан ако треба БПЈ2)
4	Вакцинација БПЈ (1)	24. дан (+28 дана за БПЈ2)	3. дан БПЈ1 (+28 дана ако треба БПЈ2) или (+21 дан ако не треба – онда се ради НД)
5	Вакцинација БПЈ (2)	52. дан (ако треба БПЈ2)	31. дан БПЈ2 (+21 дан за НД)

4.1. ВАКЦИНАЦИЈА ГОВЕДА ПРОТИВ НОДУЛАРНОГ ДЕРМАТИТИСА

Вакцинација ће се извршити хомологним сојем атенуиране вакцине против нодуларног дерматитиса (нитлинг сој) према упутству произвођача вакцине, односно примарна вакцинација за телад вакцинисаних мајки врши се од узраста од 6 месеци, а за телад невакцинисаних мајки вакцинација се врши од било ког узраста.

Вакцинација новорођених животиња и невакцинисаних говеда из увоза, вршиће се у току целе године.

Ревакцинација говеда вакцинисаних у 2016. години, извршиће се пре истицања једногодишњег имунитета након вакцинације у току 2016. године.

ЗОНА 1: Вакцинација свих говеда у овој зони започиње од 22.5.2017. године и спроводи се према приоритету.

ЗОНА 2: Вакцинација свих говеда у овој зони започиње након завршетка вакцинације против болести плавог језика, при чему сва говеда морају бити вакцинисна најкасније годину дана од вакцинације у 2016. години.

Уколико до почетка кампање вакцинације нису завршени туберкулинизација и вађење крви код говеда, или су планиране за период септембар-децембар, вакцинација се обавља 72 часа након туберкулинизације, што је приказано у табели 2.

Табела 2. Сценарио спровођења активности ако нису рађене туберулинизација и вађење крви

Зона 1		
1	Туберкулинизација	0. дан + 3 дана за читање реакције
2	Вађење крви	0. или 3. дан
3	Вакцинација НД	3. дан (+21 дан за БПЈ1)
4	Вакцинација БПЈ (1)	24. дан (+28 дана за БПЈ2)
5	Вакцинација БПЈ (2)	52. дан (ако треба БПЈ2)

Процедура вакцинације и безбедносни захтеви

1) Прилоком спровођења вакцинације, потребно је спровести све неопходне мере како би се спречило ширење вируса НД, као и добра дистрибутивна пракса ветеринарских лекова током превоза, складиштења и употребе вакцина. Ветеринарске службе и овлашћене ветеринарске организације су дужне да поштују све процедуре за очување хладног ланца, односно одговарајућег температурног режима, према упутству произвођача. За ту сврху ће се користити опрема која је достављена од стране Министарства, односно Европске уније.

2) Вакцина ће се лагеровати у Дирекцији за националне референтне лабораторије у Београду Министарства пољопривреде и заштите животне средине, односно у научним и специјалистичким ветеринарским институтима, према диспозицији Министарства. Ветеринарске службе и организације вратиће све неутрошене количине вакцина и празна паковања надлежном ветеринарском институту, који ће о томе водити евиденцију и вршити безбедно одлагање, уз инактивацију преостале вакцине. Ветеринарске организације/службе ће водити евиденцију о употребљеним и преосталим количинама вакцина.

3) Приликом превоза, складиштења и употребе вакцина током рада на терену, ветеринарске службе и овлашћене ветеринарске организације су дужне да поштују захтеве у погледу хладног ланца, да заштите вакцине од светлости и да не замрзавају или чувају разређене вакцине како би се употребиле наредног дана. Уколико не испоштује праксу хладног ланца, биће изузете из даљег вршења вакцинације, уз предузимање и других мера, по закону.

4) Обавезно је коришћење рукавица и једног шприца за свако газдинство, као и једне игле за сваку вакцинисану животињу. Предузимају се мере предострожности како би се спречило преношење вируса, контаминација или јатрогено ширење болести. Треба користити заштитну одећу за једнократну употребу током вршења вакцинације.

5) Пре вакцинације треба утврдити опште здравствено стање животиња, уколико је то могуће, путем клиничког прегледа који подразумева и мерење телесне температуре животиња. Уколико се планира клање животиње у периоду краћем од 15 дана, не треба радити вакцинацију животиња.

6) Након извршене вакцинације на газдинству, бочице, коришћен потрошни материјал и заштитно одело за једнократну употребу треба безбедно одложити и спровести дезинфекцију обуће и свих других контаминираних предмета.

7) За евидентирање вакцинације, користиће се специјалне *Потврде за вакцинацију против нодуларног дерматитиса*, који се преузимају и шапају из централне базе података.

Евидентирање вакцинације врши се кроз посебну софтверску апликацију, према посебном упутству Управе за ветерину (*Корисничко упутство за унос података о вакцинацији говеда против болести нодуларног дерматитиса*, од 23.6.2016. године), , најкасније 7 дана након вакцинације. Неопходно је евидентирати и везу између вакцинисане мајке и потомка.

4.2. ВАКЦИНАЦИЈА ГОВЕДА ПРОТИВ БОЛЕСТИ ПЛАВОГ ЈЕЗИКА

Вакцинација се врши инактивисаном вакцином која садржи серотип 4 вируса БПЈ, према упутству произвођача вакцине. **Комплетна вакцинација** представља вакцинацију животиња која је извршена према упутству произвођача и обухвата двократну вакцинацију (примарну вакцинацију и бустеризацију).

Животиње код којих је извршена примарна вакцинација не могу се ставити у промет док се не изврши бустеризација.

Ревакцинација представља поновљену вакцинацију животиња применом појединачне дозе, након истека периода трајања имунитета, према упутству произвођача.

Код говеда која нису вакцинисана и телад старије од 3 месеца: вакцинација се спроводи двократно (примарна вакцинација и бустеризација) у интервалу од 4 недеље, субкутаном апликацијом дозе од 4 мл (независно од телесне масе и старости животиње).

Ревакцинација говеда код којих је спроведена вакцинација пре 2017. године, врши се једнократном апликацијом 4 мл вакцине.

Вакцинација ће се најпре спровести у ЗОНИ 2, где постоји већи ризик од појаве болести и где животиње нису биле вакцинисане у претходним кампањама (2015. или 2016. година), док ће се у ЗОНИ 1 вакцинација обавити 3 недеље након завршетка вакцинације против НД.

ЗОНА 1: Вакцинација свих говеда против БПЈ у овој зони започиње 3 недеље након завршетка вакцинације против болести нодуларни дерматитис, према приоритету. Динамика вакцинације биће таква да се вакцинација на газдинствима обавља након 3 недеље, без обзира када ће бити завршена вакцинација свих животиња у ЗОНИ 1.

ЗОНА 2: Вакцинација свих говеда против БПЈ у овој зони започиње 1.6.2017. године и спроводи се према приоритету. Три недеље након завршене комплетне вакцинације против БПЈ, извршиће се вакцинација против нодуларног дерматитиса, према динамици на нивоу газдинства (не чека се завршетак вакцинације свих животиња у ЗОНИ 2).

Уколико до почетка кампање вакцинације нису завршени туберкулинизација и вађење крви код говеда, или су планиране за период септембар-децембар, вакцинација се обавља 72 часа након туберкулинизације, што је приказано у табели 3.

Табела 3. Сценарио спровођења активности ако нису рађене туберкулинизација и вађење крви

Зона 2		
1	Туберкулинизација	0. дан + 3 дана за читање реакције
2	Вађење крви	0. или 3. дан
3	Вакцинација БПЈ (1)	3. дан БПЈ1 (+28 дана ако треба БПЈ2) или (+21 дан ако не треба – онда се ради НД)
4	Вакцинација БПЈ (2)	31. дан БПЈ2 (+21 дан за НД)
5	Вакцинација НД	24. дан (ако не требав БПЈ2) или 52. дан ако треба БПЈ2)

Евидентирање вакцинације против БПЈ код говеда врши се кроз посебну софтверску апликације у делу АИР Централне базе, према посебном Корисничком упутству (Прилог).

5. ВАКЦИНАЦИЈА ОВАЦА ПРОТИВ БОЛЕСТИ ПЛАВОГ ЈЕЗИКА:

Кампања вакцинације започиње 1.6.2017. године и спроводи се на подручју целе државе, према упутству произвођача, најкасније до краја јула 2017. године.

Код оваца и јагњади старијих од 2 месеца пореклом од неимунизованих оваца (или 2,5 месеци ако су пореклом од имунизованих оваца) вакцинација се спроводи двократно (примарна вакцинација и бустеризација) у интервалу од 3 недеље, субкутаном апликацијом дозе од 2 мл (независно од телесне масе и старости животиње). Уколико се вакцинишу јагњад млађа од 6 месеци, морају бити обележена у складу са посебним прописом. Ревакцинација животиња код којих је спроведена вакцинација пре 2017. године, врши се једнократном апликацијом 2 мл вакцине.

Евидентирање вакцинације код оваца врши се кроз посебну софтверску апликације у делу АИР Централне базе, према посебном Корисничком упутству (Прилог).

НАПОМЕНА: на газдинствима на којима се налазе говеда и овце, вакцинација оваца против БПЈ може се извршити истовремено са вакцинацијом говеда против БПЈ и НД.

6. Процена примене добрих фармских пракси на фармама свиња (комерцијалне, породичне типа А и типа Б), према посебном упутству које је Министарство допремило у ветеринарске институте и које је доступно на интернет страницама Управе за ветерину. Подаци се уносе у Централну базу према посебној инструкцији.

7. Обележавање и евидентирање свих необележених животиња у складу са посебним прописом;

8. Попуњавање одговарајућих образаца потврда и уверења, уз попуњавање рубрике географске координате газдинства, а према следећем формату: XX,xxxxxx ; YY,uuuuu (шест децимала). X координата мора бити у опсегу између 18,09 и 23,02. Y координата мора бити у опсегу између 41,86 и 46,19;

9. Уношење података у Централну базу података врши се благовремено, у најкраћем року од спроведених послова по Програму мера.

Б: Научни/специјалистички ветеринарски институти спроводе:

1. Дијагностичка испитивања на бруцелозу узорака крви обележених фломастером **црвене боје** (крв говеда старости од 12-24 месеца, осим мужијака намењених за тов) и узорака крви оваца и коза старијих од 6 месеци;

2. Дијагностичка испитивања на бруцелозу и ензоотску леукозу узорака крви обележених фломастером **плаве боје** (крв приплодних говеда старијих од 24 месеца);

3. Дистрибуцију вакцине против класичне куге свиња, болести плавог језика, нодуларног дерматитиса, атипичне куге живине и беснила, као и дистрибуцију туберкулина. Такође, институти врше дистрибуцију свих осталих вакцина које се користе у реализацији превентивних имунопрофилактичких мера по Програму мера.

Напомена: научни и специјалистички ветеринарски институти дужни су да репрезентативан број од 300 узорака крвних серума говеда, оваца и коза по свакој општини, уз равномерну дистрибуираност узорака по насељеним местима, чувају у банци серума најмање једну годину.

Евидентирање послова из Програма мера и припрема извештаја:

Ветеринарске организације/службе и надлежни научни, односно специјалистички ветеринарски институти воде евиденцију о пословима по Програму мера, а извештаје о спроведеним мерама достављају надлежном инспектору најкасније до 10. у текућем месецу за претходни месец.

Ветеринарске станице/службе/амбуланте и научни и специјалистички ветеринарски институти попуњавају обрасце и припремају извештаје у складу са

„Упутством о поступку и начину попуњавања извештаја и фактура и њиховог достављања Управи за ветерину за обављање послове по Програму мера...“, број: 323-07-3576/2015-05 од 22.07.2015. године.

Ветеринарска инспекција и надлежни институт врше анализу спровођења Програма мера за све ветеринарске станице, односно службе једанпут месечно за претходни месец узимајући у обзир месечни план, месечни извештај, укључујући и фактурни извештај које доставља ветеринарска станица/служба, податке из Централне базе, податке о испорукама вакцина, туберкулина, вакутајнера, образаца и других средстава за спровођење Програма мера, епизоотиолошке податке, као и резултате службених контрола и друге податке.

Уколико је потребно, ветеринарска инспекција, од регионалне канцеларије или Министарства, може затражити допунске аналитичке извештаје из Централне базе као и користити податке из Републичког завода за статистику.

У случају утврђивања неправилности у реализацији послова по Програму мера за послове који се финансирају из буџета Републике Србије, ветеринарски инспектор без одлагања **налаже мере за отклањање недостатака, покреће одговарајући поступак** и о томе обавестити Министарство и надлежни институт.

О резултатима анализе спровођења Програма мера за све овлашћене ветеринарске организације/службе, шеф одсека ветеринарске инспекције и надлежни епизоотиолог, састављају збирни месечни извештај за сваки управни округ (према посебном обрасцу), институт доставља Министарству збирни месечни извештај најкасније до 15. у текућем месецу за претходни месец. У случајевима када се констатују неправилности, у извештају се наводи тачан опис неправилности констатован од стране ветеринарске инспекције, као и мере које су предузете.

О резултатима контроле, као и о наложеним мерама ветеринарска инспекција обавештава Министарство до 15. у месецу за претходни месец, односно одмах после утврђивања недостатака.

Припрема фактура:

1. Ветеринарска станица/служба/амбуланта једном месечно, најкасније до 10. у месецу, уз пратеће извештаје за све послове понаособ, доставља надлежном институту и **фактуру** за извршене послове из претходног месеца **насловљену на надлежни институт**.

2. Научни и специјалистички ветеринарски институт припрема **2 фактуре** насловљене на Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Управа за ветерину, Омладинских бригада бр.1, 11070 Нови Београд и то:

(1) фактуру за извршене послове дијагностичких испитивања и унос података у Централну базу које је обавио институт по Програму мера;

(2) фактуру за послове по Програму мера које су спровеле ветеринарске станице/службе/амбуланте.

Припрема извештаја и фактура за спроведену вакцинацију против БПЈ

Говеда: Уношење података о спроведеној вакцинацији говеда против болести плавог језика у Централну базу, врши се у складу са „*Корисничким упутством за унос података о вакцинацији говеда против болести плавог језика*“ (у прилогу).

Овце: Уношење података о спроведеној вакцинацији оваца против болести плавог језика у Централну базу, врши се у складу са „*Корисничким упутством за унос података о вакцинацији оваца и коза против болести плавог језика*“ (у прилогу).

Припрема извештаја и фактура за спроведену вакцинацију говеда и оваца против болести плавог језика и достављање Министарству, врши се на начин на који се припремају и достављају извештаји и фактуре за спроведене друге послове по Програму мера.

Напомена: Министарство сноси трошкове спровођења искључиво **комплетне вакцинације против БПЈ**, за животиње код којих се спроводи двократна вакцинација односно за ревакцинацију за животиње код којих се врши поновљена вакцинација (примена једне појединачне дозе). По обављеној комплетној вакцинацији, односно ревакцинацији пријемчивих животиња против болести плавог језика исте се могу ставити у промет. Уверење о здравственом стању и Потврда о здравственом стању пошиљке се неће издавати за животиње код којих је извршена примарна вакцинација, а још увек није извршена бустеризација.

Фактурисање ће се вршити у складу са посебним актом Министарства.

ПО ОВЛАШЋЕЊУ МИНИСТРА
Број: 119-01-8/3/2017-09 од 26.04.2017.

Тамара Бошковић